

О. В. Яковлева,
*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
загального і слов'янського мовознавства
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Жінка в науці

Незважаючи на те, що „наука” – це іменник жіночого роду, шлях жінки в науці, як правило, не буває легким і простим. Життєвий шлях А. К. Смольської в цьому плані не був винятком. Вона не тільки, як кажуть, жила наукою, вона їй служила – самовіддано, відважно.

На перший погляд, Аделаїда Костянтинівна була надзвичайно серйозною, навіть суворою людиною. Це й не дивно: її характер формувався за радянських часів, коли з дитинства вчили спочатку думати про батьківщину, товаришів, про справу, а про себе – в останню чергу.

Коли я прийшла на кафедру, А. К. Смольську побоювалися студенти, і мене вразила її сміливість завжди говорити те, що вона думала, говорити про справи кафедри й університету, як про своє особисте, таке, що хвилює й болить.

Через кілька років я звернулася до Аделаїди Костянтинівни з проханням бути консультантом мого наукового дослідження. Вона погодилася, запросила до себе додому. Ми довго говорили про напрями лінгвістичних досліджень, вірніше, говорила Аделаїда Костянтинівна. Я слухала, і мені здавалося, що вона знає все не тільки про славістику, лінгвістику, а й взагалі про філологію. Аделаїда Костянтинівна радила взяти для аналізу конкретні тексти письменників ХІХ–ХХ ст., пояснювала, на що звертати увагу. Декілька годин розмови пролетіли дуже швидко, хоча ми ні на хвилину не відволікалися від серйозних питань.

Я почала писати свій власний текст, хотіла показати їй „солідну частину свого дослідження”, без її відома надрукувала декілька статей. Самовпевнено вважала, що А. К. Смольська похвалить мене за самостійність, але її реакція була

несподіваною. Аделаїда Костянтинівна сказала, що, скоріше за все, не зможе бути моїм консультантом, бо я все роблю сама, нехтуючи її думкою... Говорила вона категорично, як тоді мені здавалося, навіть в голосі були металеві нотки. Після розмови я почувала себе не дуже добре, довго не могла зрозуміти, чому її реакція була саме такою.

Всі крапки над і розставив час, коли ще через кілька років я відвідувала її вже в лікарні, потім кілька разів допомагала в кінці тижня поїхати додому, а в понеділок везла знову до лікарні. Аделаїда Костянтинівна ніколи не жалілася, ні на кого не скаржилася. Коротко сказала, що стало погано з серцем, коли в день відкриття Кирило-Мефодіївської конференції (вона була організатором, душею і серцем цих конференцій!) наш колега давав інтерв'ю кореспондентам з телебачення, не згадавши про неї, не запросивши і її сказати кілька слів перед телекамерами.

Після цього я зрозуміла, що зовнішня суворість – це не справжня Аделаїда Костянтинівна, це була її захисна маска! Вона страждала від байдужості, неухаги й несправедливості по відношенню до себе. Вона хотіла кожную хвилину ділитися багатючими знаннями, досвідом, а цього не помічали (і я в тому числі!). Особливо гостро я це відчула, коли одного разу вона попросила мене допомогти їй (у неї боліли ноги) дійти до університету на заняття. Було слизько, вона трималася за мене, і ми повільно йшли, притулившись одна до одної. В ці хвилини я відчувала, яка вона маленька й беззахисна. Потім мене підхопили власні проблеми, Аделаїда Костянтинівна не зверталася по допомогу, а на початку літа того самого року її не стало.

Час вимагає від нас прискорювати темп життя, на роботі треба постійно звітувати про виконання навчальних планів, про наукові досягнення. А може, нам перш за все треба пам'ятати і навіть зробити девізом життя слова В. Висоцького: „*Чуть помедленнее, кони, чуть помедленнее...*”, щоб ми встигали не тільки, пробігаючи по коридору, привітатися, а й подивитися в очі один одному, прислухатися й відчути: комусь із нас терміново потрібна увага, душевна розмова, підтримка.